

Nr 1280

av herr Olsson i Kil om höjda bidrag till kommunala förskolor.

Sammanfattning

Behovet av daghemsplatser är mer än dubbelt så stort som tillgången. Trots detta planerar kommunerna att minska daghemsbyggandet. Den utvecklingen är ett hot mot arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Det behövs en större höjning av stödet till kommunernas förskoleverksamhet än den regeringen föreslår, för att kommunerna skall stimuleras att bygga ut snabbare.

I motionen föreslås att bidraget till drift av daghem höjs till 8 500 kr. per plats, vilket är 1 000 kr. mer än i regeringens budget.

Bidraget till anordning av daghem och fritidshem bör även i år vara 12 000 kr. per plats och inte, som regeringen föreslår, sänkas i förhållande till 1974. Det kommer att behövas för sysselsättningen.

Kommunerna bör stimuleras att bygga ut deltidsförskolan (lekskolan) för femåringar och fyraåringar. Alla deltidspatser bör få statsbidrag, inte bara för tio procent av kommunens fyraåringar och femåringar.

Ett statsbidrag till medhjälpare i lekskolan bör inrättas. Det är för jobbigt för en förskollärare att ensam ha hand om 20 barn på förmiddagen och 20 nya barn på eftermiddagen. Kvaliteten blir lidande.

Dessa förslag innebär tillsammans ungefär dubbelt så stor ökning av stödet till förskoleverksamheten som regeringen gått med på, om vi vill göra 1975 till ett kvinnoår i Sverige.

Många fler daghemsplatser

Det behövs många fler daghemsplatser för att småbarnsföräldrarna skall kunna garanteras rätten att fortsätta sitt yrkesarbete och ändå känna trygghet för att deras barn får en god och stimulerande vard.

Det finns i dag ca 800 000 förskolebarn i Sverige. Ungefär hälften av dessa behöver tillsyn därför att båda deras föräldrar förvärsarbetar, eller för att de bor med en ensam förälder. I ytterligare många tusen familjer tvingas en förälder – vanligen modern – avstå från arbete utanför hemmet därför att barn tillsyn inte finns att tillgå.

För att täcka dessa behov kommer det i år att finnas 72 500 daghemsplatser och 54 000 platser i familjedaghem, dvs. totalt 126 500, enligt de beräkningar som redovisas i budgetpropositionen. Bristen på daghemsplatser är ett av de allvarligaste hindren för jämlikhet mellan kvinnor och män.

Enligt rapporter från kommunerna kommer daghemsbyggandet att minska under 1975, trots att många kommuner har långa köer till sina daghem. Mot den bakgrunden är det naturligt att regeringen även i år föreslår en höjning av de statliga bidragen till förskoleverksamheten. Det är bra, men det räcker inte.

Kostnaderna för daghemmen har stigit kraftigt på senare tid. Trots de höjningar av statsbidragen, som har beslutats under flera år, utgör daghemmen en allt tyngre post i kommunernas budget. Daghem är troligen fortfarande en bättre affär för staten än för kommunerna, från rent ekonomisk synpunkt.

Socialministern föreslår att driftbidraget till daghem höjs från 6 500 till 7 500 kr. per plats och år. Det är en värdefull höjning, men den räcker knappast ens att täcka den väntade kostnadshöjningen för kommunen. Daghemspersonalen hör till de grupper som man helt riktigt har velat ge ordentliga lönehöjningar på senare år. Den utvecklingen bör fortsätta. Arbete med människor värderas alltför ofta lägre än arbete med maskiner. Det är bra att det ändras. Då blir det också lättare att rekrytera fler män till arbete i förskolorna.

För att stimulera kommunerna till en ökning av daghemsbyggandet bör statshidragen stiga mer än regeringen föreslår. Dels bör ett nytt statsbidragssystem utarbetas snarast möjligt. Dels bör vissa ytterligare höjningar ske redan nu.

Beslut om ett statsbidragssystem borde ha kunnat fattas samtidigt med beslutet om allmän förskola hösten 1973. Det hade riksdagen också flera gånger begärt. Det är beklagligt att regeringen struntade i vad riksdagen sade. Jag föreslår att riksdagen begär ett förslag till nytt statsbidragssystem till förskoleverksamheten från regeringen, och att det skall läggas fram hösten 1975.

Ett nytt bidragssystem bör garantera kommunerna täckning för kostnadsökningarna. Det kan ske genom anknytning till index, eller genom att staten, liksom när det gäller skolan, svarar för lönen för viss personal. Det bör också ta hänsyn till att vissa kommuner har särskilt stort behov av barntillsyn i förhållande till sitt invånarantal och skatteunderlag.

Redan från den 1 juli 1975 bör statsbidraget till driften av daghem höjas med 1 000 kr. per plats utöver regeringens förslag, dvs. till 8 500 kr. per plats och år.

Bidraget till anordnande av nya daghem och fritidshem bör enligt socialministern höjas från 6 000 kr. per plats till 7 500 kr. Det blir dock en sänkning i förhållande till 1974, då bidraget för att stimulera sysselsättningen hade höjts till 12 000 kr. per plats. Men många ekonomer varnar för sysselsättningsproblem även under 1975. Bidraget bör därför även i år vara 12 000 kr.

Den allmänna förskolan för sexåringar, som ska börja fungera den 1 juli 1975, var ett viktigt steg. Den bör bli obligatorisk, så att de barn som bäst

behöver det säkert kommer med. Men även femåringar och fyraåringar bör, så snart det är möjligt, få den stimulans som förskolan kan ge. Kommunerna bör stimuleras att fortsätta bygga ut förskolan för de äldre barnen.

Därför är det olyckligt att statsbidraget till deltidsförskola (lekskola) för fyraåringar och femåringar bara utgår till högst tio procent av kommunens fyraåringar och femåringar. Kommunerna bör få stöd till alla lekskoleplatser de inrättar.

I lekskolan har oftast varje förskollärare en deltidsgrupp om 20 barn på förmiddagen och en lika stor grupp på eftermiddagen. Många har vittnat om att detta är för krävande. De hinner inte ge barnen den stimulans de har rätt till. Därför har tanken på medhjälpare framförts. Folkpartiet föreslog redan 1973 att kommunerna skulle stimuleras att anställa medhjälpare i lekskolorna genom ett statsbidrag på 500 kr. per barn och år. Det skulle täcka ungefär halva kostnaden för medhjälpare. I dag behövs det säkert 600 kr. per barn.

Om den allmänna förskolan successivt byggs ut, kommer den i kontakt med allt fler barn som har olika former av beteendestörningar. Det är då mycket viktigt att landstingens psykiska barna- och ungdomsvård (PBU) får ökade resurser, så att den kan samarbeta med förskolan och ge dessa barn och deras familjer det stöd de behöver. Detta är i huvudsak en fråga för landstingen, men det är viktigt att socialstyrelsen driver på och framhåller för landsting och kommuner betydelsen av en satsning på PBU och av ett nära samarbete med förskolan.

Kostnaden för de ökade bidrag som jag föreslår i motionen är svårt att beräkna, eftersom de beror på i vilken utsträckning kommunerna ökar antalet platser och hur många medhjälpare de anställer i sina lekskolor. Kostnaden torde dock vara av storleksordningen 200–250 milj. kr., dvs. en dubbelt så stor ökning av stödet till förskoleverksamheten som den regeringen föreslår i sin budget. Det är en stor kostnad. Men målet jämlikhet mellan kvinnor och män, som i år anses särskilt viktigt, och kravet på bättre omsorg om barnen måste få kosta. Och satsning på daghem är en god investering. I den mån en ny daghemsplats kan göra det möjligt för en kvinna, som så önskar, att arbeta utanför hemmet, betalar hon tillbaka kostnaden i form av skatt. Om en god förskola och psykisk barna- och ungdomsvård kan klara morgondagens ungdomar från anpassningsproblem, spar samhället också stora kostnader.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

1. att riksdagen hos regeringen begär att förslag till nytt statsbidragssystem till den kommunala förskoleverksamheten läggs fram för riksdagen under 1975 enligt riktlinjerna i motionen,
2. att riksdagen beslutar höja bidraget till driften av daghem till

8 500 kr. per plats och år från den 1 juli 1975.

3. att riksdagen beslutar höja bidraget till anordnande av daghem och fritidshem till 12 000 kr. per plats från den 1 januari 1975,
4. att riksdagen beslutar att bidraget till driften av deltidsförskola skall utgå till alla kommunens platser i deltidsgrupper,
5. att riksdagen beslutar att statsbidrag till medhjälpare i deltidsförskolan skall utgå med 600 kr. per barn och år från den 1 juli 1975.
6. att riksdagen anvisar erforderliga medel med anledning av förslagen under punkterna 2-5.

Stockholm den 25 januari 1975

BILLY OLSSON (fp)

i Kil